

प्रश्न १: पुढील अर्थाच्या ओव्या पूर्ण लिहा

1. दुश्चितपणाच्या सोबतीला आळस असेल माणसाच्या निद्राविलासाला काय तोटा?
दुश्चितपणासवे आळस| आळसे निद्राविलास| निद्राविळासे केवळ नास| आयुष्याचा|| (८-६-३५)
2. दुश्चित माणसाचा संसार एखाद्या वेड्या पिसाटाच्या संसारासारखा किंवा आंधळ्या मुक्या बहिरया माणसासारखा होतो
वेडे पिशाच्च निरंतर| अंध मुके आणि बधीर| तैसा जाणावा संसार| दुश्चित प्राण्यांचा|| (८-६-२६)
3. जो सावध यत्नशील आणि दक्ष असेल त्याला मोक्षश्री सहजपणे प्राप्त होते
सावध साक्षपी विशेष| प्रज्ञावंत आणि विश्वास| त्यास साधनी सायास| करणेची नलगे|| (८-६-४९)

प्रश्न २: दुश्चितपणाच्या प्रभावामुळे प्रपंच आणि परमार्थ यांच्या हानीचे चार मुद्दे सांगा

दुश्चितपणाने काम होत नाही, सारखी काळजी लागते आणि नेहमी विस्मरण होते. प्रपंचात राहताना दुश्चित माणूस वेड्या सारखा, आंधळा/मुका/बहिरा असल्या सारखा वागतो. परमार्थाच्या मार्गावरही साधना व भजन होत नसल्याने प्रगती होत नाही. जो आळशी आहे त्याला परलोक कसा मिळणार, त्याची जन्म-मरणाच्या फेऱ्यातून सुटका कशी होणार?

प्रश्न ३: संदर्भासहित स्पष्टीकरण

1. लोहो परीसेसी लागला| थेम्बुटा सागरी मिळाला||

संत संगतीत साधकाला किती दिवसात मुक्ती लाभते या प्रश्नाचे उत्तर देताना समर्थ परिसाचा आणि थेंबाचा दाखला देतात. संतांच्या संगतीत साधकाला तात्काळ मुक्ती लाभते. जसे लोखंडाला (साधकाला) परीसस्पर्श (संत संगत) लागताच त्याचे लगेच सोन्यात (मोक्ष प्राप्तीत) रूपांतर होते तसे. यासाठी साधकही पात्र असावा लागतो, नुसती संत संगत उपयोगाची नाही. सद्यपरिस्थितीत जेथे अध्यात्माचाही बाजार चाललेला दिसतो अश्या वेळी खरे संत ओळखणे अवघड जाते. तरीही जे लोकांची विना अपेक्षा सेवा करताना दिसतात (जसे, बाबा आमटे) त्यांनाच संत मानावयास हरकत नाही असे वाटते.

2. दुश्चित बैसलासी दिसे| परी तो असताची नसे||

हल्ली आपल्यावर चहुबाजूंनी अपेक्षांचा, माहितीचा मारा चालू असतो. इच्छा नसरी तरी काळाच्या मागे पडू अश्या भीतीने माणूस अनेक गोष्टींच्या मागे सतत लागलेला दिसतो. त्याचे चित्त नेहमी अनेक गोष्टींचा विचार करण्यात मग्न असते. शरीराने एका ठिकाणी बसलो असलो तरी मन

सैरभैर धावत असते. दुश्चीतता येते. मन शांत करणे, एकाग्र करणे याचा सराव केला तर एखाद्या विषयाचा सखोल अभ्यास करून प्राविण्य प्राप्त करता येऊ शकेल, उद्धार होऊ शकेल.

प्रश्न ४: “आळसाला उसंत नाही” - विरोधाभास स्पष्ट करा

खरेतर उद्योगी माणसांना कामे इतकी असतात की त्यात त्यांना उसंत मिळत नाही. पण निरुद्योगी माणसाला आळसच इतका असतो की त्याला त्यातून उसंत/सवड मिळत नाही -☺ तो कायम आळसात असतो. समर्थानी हे वाक्य उपरोधाने म्हटलेले आहे.

प्रश्न ५: अर्थांतर न पाहता नुसतेच श्रवण करणाऱ्यांना समर्थानी काय उपमा दिली आहे? ती उपमासुद्धा कमी पडते हे त्यांनीच कसे दाखवून दिले आहे?

न समजता नुसते कानावर पडल्याने लाभ होत नाही. याला समर्थानी पाषाणाची/दगडाची उपमा दिली आहे. कितीही पाण्यात राहिला तरी दगडाच्या आत काही शिरत नाही तसे दुश्चीताच्या कानावर पडलेले डोक्यात शिरत नाही. पण नंतर समर्थ म्हणतात की अशा माणसांना दगड म्हणणे पण बरोबर नाही कारण काही दगडांचे चांगले गुणधर्म असतात. तसे गुणधर्मही दुश्चीतांच्यात नसल्याने ते दगडापेक्षाही खालच्या दर्जाचे आहेत.